Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto HE 154/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntopyyntö

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Poliisihallitukselta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 154/2018 vp).

Keskeiset huomiot

Yleisesti voi todeta, että lakiehdotus on kokonaisuudessaan huolellisesti valmisteltu. Poliisitoimintaan koskevien säännösten osalta voidaan todeta seuraavaa:

7 § Sairaan ja vahingoittuneen eläimen auttaminen

Lain 7 §:ssä säädettäisiin sairaan tai vahingoittuneen eläimen auttamisesta. Varsin usein tällainen auttamistilanne syntyy, kun tapahtuu hirvieläinkori, jossa eläin loukkaantuu. Tällaisessa tapahtumassa vähin auttamistoimenpide, joka osallisen tulee tehdä, on ilmoittaa tapahtumasta hätäkeskukseen, jolloin paikalle saadaan asiantuntevaa apua. Tämä "ilmoittamisvelvollisuus" olisi hyvä olla HE:ssä esimerkkinä jokaisen velvollisuudesta huolehtia, että kärsivä eläin tarvittaessa lopetetaan, koska vieläkin liian usein esimerkiksi peurakolareista jätetään ilmoituksia tekemättä. Jos tämän velvollisuuden jättää täyttämättä, voi syyllistyä eläinsuojelurikkomukseen.

14 § Sukupuoliyhteys eläimen kanssa

Lain 14 §:ssä säädettäisiin sukupuoliyhteydestä eläimen kanssa. Uusi säännös on selkeästi ja tarkkarajaisesti perusteltu, jolloin tämä uusi kieltopykälä yhdessä rangaistussäännöksen kanssa selkeyttää kyseisten tilanteiden rikosprosessuaalista tulkintaa.

18 § Kielletyt välineet ja laitteet

Lain 18 §:ssä säädettäisiin kielletyistä välineistä ja laiteista. Poliisin suorittaman valvonnan kannalta on erityisen tärkeää, että myös pelkkä kiellettyjen välineiden hallussapito säädetään kielletyksi ja rangaistavaksi kuten lakiesitykseen nyt on kirjattu. Jos rangaistavaa olisi vain kyseisten välineiden käyttö, saattaisi näyttökysymykset usein estää rikosvastuun toteutumisen.

26 § Löytöeläimet

Lain 26 §:ssä säädettäisiin löytöeläimistä. Poliisi pitää erittäin tärkeänä ja myönteisenä asiana, että myös löytöeläinten kuljettamisesta huolehtimisesta säädetäisiin laissa. Vastuu löytöeläinten kuljetuksen järjestämisestä talteenottopaikkaan on luontevaa säätää nimenomaan löytöeläinten tilapäisestä hoidostakin vastaavalle maakunnalle.

Nykyisessä sääntelemättömässä tilanteessa poliisi on joutunut kuljettamaan löytöeläimiä, mikä ei ole poliisin ydintehtäviä. Lisäksi ongelmia on tuottanut se, että poliisilla ei ole kyseiseen toimintaan sopivaa kalustoa, koska poliisin ajoneuvoilla kuljetetaan niin asiakkaita kuin poliisin henkilökuntaa, jolloin syntyy ongelmia allergioiden kanssa.

72 § Maakunta

Lain 72 §:ssä säädettäisiin maakunnan tehtävistä. Eläinten hyvinvoinnin valvonnan järjestämisen sekä eläinten hyvinvointimääräysten ohjaamisen ja valvonnan siirtyessä paikallisviranomaisilta (AVI, kunnaneläinlääkärit ja kunnan terveydensuojeluvalvontaviranomaiset) maakunnille on poliisin kannalta tärkeää, että valvontaresurssit säilyvät riittävinä ja ammattitaitoisina. Poliisin näkökulmasta on keskeistä, että valvontaa suorittavat jatkossakin virkamiehet, joilla on riittävä ammattitaito tehtäviin, eli käytännössä eläinlääkärit, ja joille poliisi voi tarvittaessa antaa virka-apua.

77 § Tarkastus- ja näytteenotto-oikeus

Lain 77 §:ssä säädettäisiin tarkastus- ja näytteenotto-oikeudesta. Poliisi pitää valvonnan tehostamisen kannalta hyvänä uutta ehdotettua sääntelyä, jonka mukaan tarkastus voidaan tehdä ilman epäilyäkin mm. rikoslain 17 luvun 23 §:n nojalla määrätyn eläintenpitokiellon noudattamisen valvomiseksi. Säännös selkeyttää nykyään hieman tulkinnanvaraista tilannetta.

Pykälän 5. momentissa kuitenkin säädetään, että tarkastuksen pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävässä tilassa saa tehdä ja näytteen ottaa vain, jos se on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi ja on aihetta epäillä, että eläinten kohtelua, hoitoa tai pitopaikkaa koskevia hyvinvointimääräyksiä on rikottu tai rikotaan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla. Eläintenpitokiellon valvonnan tehostamisen kannalta olisi erittäin tärkeää, että kotirauhan suojaamiin tiloihin voitaisiin tehdä tarkastus pelkästään sen perusteella, että eläintenpitokieltoa epäillään rikotun. Eli tarkastus ei vaatisi lisäedellytyksenä myös epäilyä siitä, että eläimiä koskevia hyvinvointimääräyksiä on rikottu tai rikotaan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla vaan pelkkä epäily eläintenpitokiellon rikkomisesta riittäisi tarkastuksen perusteeksi.

Valvonnan tehostamisen kannalta olisi myös erittäin tärkeää kehittää Oikeusrekisterikeskuksen omistaman ja ylläpitämän eläintenpitokieltorekisterin toiminnallisia ominaisuuksia siten, että valvontaviranomaiset voisivat saada reksiteristä kyselytietoina esim. tietyn kunnan alueella eläintenpitokieltoon määrätyt henkilöt. Tällä hetkellä järjestelmästä pystyy kyselemään tietoja vain henkilötietojen perusteella.

89 § Virka-apu

Lain 89 §:ssä säädettäisiin poliisin antamasta virka-avusta seuraavasti:

"Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua muille valvontaviranomaiselle säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä. Poliisin on annettava virka-apua 81 §:ssä tarkoitetulle avustajalle, jos tätä estetään suorittamasta tehtäväänsä ja esteen poistaminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttämistä…."

Poliisilain 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momenteissa säädetään poliisin antamasta virka-avusta seuraavasti:

"Poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Poliisin on annettava virka-apua muulle viranomaiselle myös laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi, jos virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään.

Poliisi voi antaa virka-apua myös yksityiselle, jos se on välttämätöntä tämän laillisiin oikeuksiin pääsemiseksi ja oikeuden loukkaus on ilmeinen. Virka-avun antamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksityistä estetään pääsemästä oikeuksiinsa ja oikeuksiin pääseminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttämistä."

Eli poliisin valvontaviranomaiselle antama virka-apu voitaneen säätää esityksessä kirjatulla tavalla, vaikka kirjaus onkin varsin suppea. Poliisilain virka-apupykälässä mainitaan eläinten hyvinvointilain 89 §:stä puuttuva virka-avun antamisen edellytys, eli että valvontaviranomaista estetään suorittamasta virkatehtäväänsä.

Pykälässä säädetty poliisin velvollisuus antaa virka-apua myös 81 §:ssä tarkoitetulle avustajalle on poliisin näkemyksen mukaan ongelmallinen. Esityksen mukaan avustajana voisi toimi käytännössä kuka tahansa, kunhan hänellä on tehtävän luonteeseen nähden riittävä pätevyys eli hänen ei tarvitse olla virkamies tai viranhaltija. Poliisin näkemyksen mukaan tällaisen avustajalle annettavan virka-avun antaminen ei ole mahdollista. PolL 9:1 §:ssä säädetään, että poliisi antaa virka-apua muulle viranomaiselle - avustaja ei ole viranomaisasemassa. Avustajalle ei voida antaa virka-apua myöskään PolL 9:1 §:n 2 momentin perusteella (virka-apu yksityiselle), koska kyseisissä tilanteissa ei voi olla kysymys kyseisen henkilön (avustaja) oikeuksista ja niiden loukkaamisesta.

Nykyisen lain 50 §:ssä (virka-apu) on säädetty, että poliisin on tarvittaessa annettava virka-apua valvontaviranomaisille sekä eläinsuojeluvalvojalle tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten sekä lopetusasetuksen valvonnassa, jos heitä estetään suorittamasta valvontatehtäväänsä ja esteen poistaminen edellyttää poliisin toimivaltuuksien käyttöä. Näillä eläinsuojeluvalvojilla tarkoitetaan kuitenkin vain sellaisia henkilöitä, joille Aluehallintovirasto on myöntänyt oikeuden suorittaa eläinsuojelulain 39 §:ssä säädettyjä tarkastuksia muualla, kuin kotirauhan suojaamassa piirissä. Kyseisillä henkilöillä pitää olla koulutuksen tai käytännön kokemuksen kautta hankittu riittävä perehtyneisyys tarkastuksen kohteena olevaan

eläinlajiin ja sen pidolle asetettaviin eläinsuojeluvaatimuksiin ja heillä pitää olla suoritettuna Elintarviketurvallisuusviraston järjestämä eläinsuojelutarkastuksen tekemistä koskeva eläinsuojeluvalvojakurssi (Eläinsuojelulaki 38 §). Tällaisia tietyllä tavalla viranomaiseen rinnastettavia eläinsuojeluvalvojia on Evirasta saadun tiedon mukaan helmikuussa 2018 koko maassa 15 kappaletta. Uuden lain 81 §:ssä säädetty avustaja ei ole poliisin näkemyksen mukaan rinnastettavissa nykyisen lain AVIn hyväksymään eläinsuojeluvalvojaan.

Poliisitarkastaja Vesa Pihajoki

Jakelu Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Tiedoksi Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen
Poliisijohtaja Sanna Heikinheimo
Poliisijohtaja Janne Paavola
Hallintojohtaja Anne Aaltonen
Teknologiajohtaja Jyrki Wasastjerna
Poliisiylitarkastaja Niina Uskali